

Egyéni fenntartható kétnyelvűség
Borbély Anna
MTA NYTI 2015. november 3. 11 óra

Az egyéneket összetett módon számos társadalmi, földrajzi és demográfiai változó (etnikum, lakhely, életkor, társadalmi nem, család társadalmi-gazdasági háttere, iskolázottság, foglalkozás stb.) rendezi rétegekbe, csoportokba. A szociolingvisztikai kutatások a nyelvi rétegződést különböző nyelvi változók mentén, a társadalmi rétegződés modelljének összefüggésében vizsgálják (pl. Labov 1965, 1972; Kontra szerk. 2003). Az előadásban bemutatásra kerül egy „mérőeszköz”: egy skála, amellyel a kétnyelvű egyének (illetve különböző csoportjaik) a húsz év alatt véglegesülő és 181 megfigyelést tartalmazó longitudinális mintában a fenntartható kétnyelvűség szerint elrendezhetőek. A fenntartható kétnyelvűség a kétnyelvűségnek az a típusa, amely nyelvcserehelyzetben bizonyos szinteken addig érvényesül, ameddig a nyelvcsere az adott közösségben be nem fejeződik, tehát a közösségben nincs több kétnyelvű település, nyelvhasználati szintér (intézmény) és beszélő sem. Az eredmények azt igazolják, hogy a szakirodalomban tárgyalt (pl. Fishman 1968; Gal 1979; Schiffman 1993; Bartha 1999; Hamers és Blanc 2000/2003) stabil és instabil kétnyelvűségen túlmenően fontos az instabil (dinamikus) állapoton belül vizsgálni a fenntartható kétnyelvűség működését, valamint a vele összefüggő faktorokat (Borbély 2014). A bemutatott vizsgálat alapkérdése, hogy egy nyelvcsere folyamatában lévő közösségben az egyének szintjén kimutatott fenntartható kétnyelvűséget milyen társadalmi, közösségi és egyéni faktorok eredményezik.

Hivatkozások

- Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései. Beszélők és közösségek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Borbély Anna 2014. Kétnyelvűség – Variabilitás és változás magyarországi közösségekben. L'Harmattan Könyvkiadó, Budapest.
- Fishman, Joshua A. 1968. Sociolinguistic perspective on the study of bilingualism. *Linguistics* 39: 21–49.
- Gal, Susan 1979. *Language Shift: Social determinants of linguistic change in bilingual Austria*. Academic Press, New York.
- Hamers, Josiane F.–Michel H. A. Blanc 2000/2003. *Bilinguality and Bilingualism*. Second edition/reprinted. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kontra Miklós (szerk.) 2003. *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Labov, William 1965. On the mechanism of linguistic change. *Georgetown Monographs on Language and Linguistics* 18: 91–114.
- Labov, William 1972. *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- Schiffman, Harold F. 1993. The balance of power in multiglossic languages: implications for language shift. *IJSL* 103: 115–148.